މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށްހިތުން (1)

09 މޭ 2018

އަޙުމަދު ފާރޫޤު މުޙައްމަދު

https://www.liyuntherin.org/archives/11327

އަލްއަންޢާމު ސޫރަތުގައިވާ ދިހަ ވަޞިއްޔަތުގެ ތެރެއިން:
މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށްހިތުން (1)

އަލްއަންޢާމު ސޫރަތުގެ 151 ވަނަ އާޔަތުން ފެށިގެން، އެ ސޫރަތުގެ 153 ވަނަ އާޔަތުގެ ނިޔަލަށް، ތިން އާޔަތުގައި اللهُ ގެ އަޅުތަކުންނަށް އެކަލާނގެ ކުރައްވާފައިވާ ވަޞިއްޔަތްތަކުގެތެރެއިން، ދެވަނަ ވަޞިއްޔަތަކީ، މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށް އަމުރުކުރައްވައި ކުރައްވާފައިވާ ވަޞިއްޔަތެކެވެ. ޝައްކެއްނެތް. اللهُ ގާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ އަށް ކިޔަމަންތެރިކަން އަދާކުރުމަށްފަހު، އާދަމުގެދަރިޔާގެ އެންމެ އިސް ވާޖިބުކަމުގައި ވާނީ، އޭނާ މި ދުނިޔެއަށް އައުމުގެ ސަބަބެއްކަމުގައި اللهُ ލެއްވި، އޭނާގެ މައިންބަފައިންނަށް ކަމާހިތުމާއި ހެޔޮކޮށް ހިތުމެވެ. ކަމުގެ މުހިއްމުކަން އެތައް ގޮތަކުން ހާމަކުރައްވާފައިވެއެވެ. ކީރިތި ޤުރުއާނާއި، ރަސޫލު اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ގެ ބަސްފުޅުތަކުގައި އެކަމަށް ގަދައަޅުއްވާފައި ވެއެވެ.

މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމުގެ މުހިއްމުކަން:

ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ﷲއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް އަންގަވާ ވިދިގެން، މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮހިތުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައި ވެސް، މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮހިތުމާއި، އެބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމުގެ މުހިއްމުކަން ކިޔަންވު ބަނަގަކަން ވެސް ހާމަވެގެންދާ ކަމެކެވެ. އަލްއިސްރާ ސޫރަތުގައި ﷲ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ބަސްފުޅުން މިކަން އެނގެއެވެ. ﷲ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. {وَقَضَى رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (23) وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا (24)} (الإسراء: 23-24) މާނައީ: {އެކަލާނގެއަށް ފިޔަވައި، ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަން ނުކުރުމަށާއި، މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށް، ކަލޭގެފާނުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ ކަނޑައަޅުއްވައި އަންގަވައިފިއެވެ. އެ ދެމީހުންކުރެ އެކަކު، ނުވަތަ އެ ދެމީހުން ދެބައިމީހުން ކަލޭގެފާނުގެ ގާތުގައި މުސްކުޅިވުމާ ހަމައަށް ފޯރައްޖެނަމަ، އެދެމީހުންނަށް އުފް ވެސް ނުބުނާށެވެ! (އެބަހީ: ނުރުހުމުގެ ކިޔަނޑު ކުޑަ ބަހެއްވިޔަސް ނުބުނާށެވެ!) އަދި އެ ދެމީހުންނަށް، އަޑުގަދަ ނުކުރާށެވެ! އަދި މާތް ބަހަކުން އެ ދެމީހުންނަށް ބަސްބުނާށެވެ! (23) އަދި އޯގާތެރިވުމުގެ ގޮތުން، ނިކަމެތިކަމުގެ ފިޔަ، ތިޔާ އެ ދެމީހުންނަށްޓަކައި ތިރިކޮށްލާށެވެ! އަދި ބުނާށެވެ! އަޅުގެ ވެރިރަސްކަލާނގެއެވެ! ކުޑައިރުގައި މިއަޅާ ބަލަހައްޓައިދިން ފަދައިން، އެ ދެމީހުންނަށް ރަޙްމަތް ލައްވައިދެއްވާށެވެ! (24)}

މި އާޔަތްތަކަކީ މައިންބަފައިންގެ ޙައްޤުގެ މަތިވެރިކަން ހާމަވާ އިތުރު އަމުރުފުޅެކެވެ. އެހެނީ ﷲ ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތަކަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށް އަންގަވާ ވިދިގެން، މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށް އަންގަވާފައިވުމުން، މައިންބަފައިންގެ މަތިވެރިކަމާއި، އެބައިމީހުންނަށް ކިތަންމެ ޝުކުރުވެރިވުމާއި ހެޔޮކޮށް ހިތުމުގެ މުހިއްމުކަން ހާމަވާ ކަމެކެވެ. ސަބަބަކަށްވާނީ ކޮންމެ ހިނދެއްގައި، މައިންބަފައިންގެ ބަސްއަހައި، އެ ދެމީހުންނަށް ކަމުދިޔައި، އެ ދެމީހުންނަށް އޯގާތެރިވެ އަދަބުވެރިވުމީ، ދަރިންގެ މައްޗަށް މަތިވެރި ވާޖިބެއް ކަމުގައި ވާތީއެވެ. މިހެން ވާކަން ޤުރުއާނުގައިވެސް، {އެ ދެމީހުންކުރެ އެކަކު، ނުވަތަ އެ ދެމީހުން ދެބައިމީހުން ކަލޭގެފާނުގެ ގާތުގައި މުސްކުޅިވުމާ ހަމައަށް ފޯރައްޖެނަމަ، އެދެމީހުންނަށް އުފް ވެސް ނުބުނާށެވެ! (އެބަހީ: ނުރުހުމުގެ ކިޔަނޑު ކުޑަ ބަހެއްވިޔަސް ނުބުނާށެވެ!)} މި ފަދައިން އެންގެވުމުގައިވާ މަތިވެރި ސިއްރުތައް ވިސްނައިދިނުން ހުއްޓެވެ.

އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް އެނގޭނެ ފަދައިން އިންސާނާ އުމުރުން ދުވަސްވެ، ހާބަލިވެ، މުސްކުޅިވުމަކީ، މީހާގެ އުމުރުގައި މިޖެހޭ ބޭނި ބަދަލުތަކެއް އަންނަ ކަމެކެވެ. ކުރިން އެއްވެސް ކަމަކާ އެހީނުވެ ކަންކުރެވުނު، ނަހަނު މަޑުމައިތިރި، ދިރިއުޅުމުގެ އުނދަގޫ މީހާވެސް ދުވަސްވެ ކުރުކުދިވެފައިވުން، ކުރިގެ ސިފަތަކެއް ދިމާލަށްދާތީ ވެއެވެ. ބަލާއިރު ބަރުލޮބުވެތިކަން ބޭނުންވާކަމާއި، ކަންކަމުގައި ނުކުރެވުނުވެއްޖެ އަވަސްވުމާއި، ވަރަކަ ގިނަވުމާއި، ކޮންދުވާ އެއްވެސް ކަމެއް ތަނަވަސްކޮށް ދިނުމުގައި ސިފަވެގެން އަނގަނޑުގެ ވެއެވެ. މިގޮތަށް ބޮޑުވެފައިކަން މައިންބަފައިން ދުރުހެލި، އެ ބަލާއިރުގެ ބަލިގަދަ ހަދުވަސް، ދިރި ބިންގަތުމް އެހީވެރިންވާނަމަ މައިންބަފައިންނަށް ނުކުރުމުގެ ބަސް ބުނުމަކީ، ގިނަފަހަރަކު ދަރިންނަށް ކުރުވިދާނެކަމެކެވެ. މިފަދަ ހާލަތު އެއީ އެއްވެސް ބޮޑެއްގައި ދަރިފުޅު ކޮންމެ ދުވަހަކު ކަންނޭނގޭ ކުދިކުދި ކަންކަމުގައި ހިތާމަ މި ދުނިޔެއަށް އުފަންވުމަށް، މައިންބަފައިން ވިޔަފާރީގެ ކަންކަމުގެ ބަޔަކު ދިރުންފަހު، އެކަމަކު ބޭނުންތަކުގައި ވިލަރެސް ބޮޑުކަން، މައިންބަފައިން ވިޔަފާރީ އަރުވައިގަނެ، އެހީތެރިވެ ބޮޑުވެ މަދުވިޔަސް ތެދުވެ، އެ ދެމީހުންނަށް ﷲ ރަޙްމަތް ލައްވާ އޯގާތެރިވާ ވޭނެ ދަރިވަރުން އަދި ﷲއަށް ދުޢާކުރުމަށްވާނީ، މިވާގެ ޙަޤީޤަތް ވެސް މައިންބަފައިންނާއި އެހީ އޯގާތެރިވަންތަވާ ބެލެހެއްޓުމައި، މިވާގެ މައިންބަފައިންނާއި ނުރުހުމެވެ ހަރުކަށި ބަހެއްވެސް ނުބުނުމަށް މިވަރަށް އަންގަވާފައެވެ.

އަލްއިސްރާ ސޫރަތުގެ ބަޔާންވެދިޔަ އާޔަތްތަކާ ނޫނަސް، ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ އެތަކެއް އާޔަތްތަކުގައި ﷲއަށް އަޅުކަންކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމާ ވިދިގެން މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށް އަމުރުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަލްބަޤަރާ ސޫރަތުގައި ﷲ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. {وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ} (البقرة:83) މާނައީ: {އިސްރާއީލުގެ ދަރިންގެ ކިބައިން، މިއަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ކަށަވަރުވެގެންވާ ޢަހުދު ހިއްޕެވިހިނދު، ހަނދުމަކުރާށެވެ! އެއީ، ﷲ އަށް މެނުވީ ތިޔަބައިމީހުން އަޅުކަން ނުކުރާށެވެ. އަދި މައިންބަފައިންނަށް، ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށް، ޔަތީމުންނަށް، މިސްކީނުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން މީސްތަކުންނަށް ހެޔޮބަސް ބުނާށެވެ! އަދި ތިޔަބައިމީހުން ނަމާދު ޤާއިމުކުރާށެވެ! އަދި ޒަކާތް ދޭށެވެ! ދެން ތިޔަބައިމީހުން ފުރަގަސްދީފީމުއެވެ، ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މަދުބަޔަކު ފިޔަވައި (ހުރިހާ ތިޔަބައިމީހުން) ފުރަގަސްދިނީއެވެ.}

ހަމައެފަދައިން އަންނިސާ ސޫރަތުގައި ﷲއަށް އަޅުކަންކުރުމާއި، އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކުނުކުރުމަށް އަމުރުކުރެއްވުމާ ވިދިގެން، މައިންބަފައިންނާއި އެހެން އެތަކެއްބަޔަކަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށް އަންގަވާފައިވެއެވެ. މި އާޔަތުގައިވެސް އިސްކުރައްވާފައިވަނީ މައިންބަފައިންނެވެ. ﷲ ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. {وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا} (النِّسَاء:36) މާނައީ: {ތިޔަބައިމީހުން، ﷲއަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި، އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކުނުކުރާށެވެ! އަދި މައިންބަފައިންނަށާއި، ގާތްތިމާގެ މީހުންނަށާއި، ޔަތީމުންނަށާއި، މިސްކީނުންނަށާއި، ގާތް އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ދުރު އަވަށްޓެރިޔާއަށާއި، ކައިރި އެކުވެރިޔާއަށާއި، ދަތުރުވެރިޔާއަށާއި، ތިޔަބައިމީހުންގެ މިލްކުވެގެންވާ އަޅުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން، ބޮޑާވެ ފަޚުރުވެރިވާ މީހުންނަށް، ﷲ ލޯބިނުވޮޑިގަންނަވައެވެ.} އާޔަތް ނިންމަވާލައްވާފައިވަނީ، މިއަންނަނިވި ޙަޤީޤަތް ބަޔާންކުރައްވައިގެންނެވެ. {إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا} {ހަމަކަށަވަރުން، ބޮޑާވެ ފަޚުރުވެރިވާ މީހުންނަށް، ﷲ ލޯބިނުވޮޑިގަންނަވައެވެ.} މައިންބަފައިންނަށް ބޮޑާކަންކުރާމީހާ، އެބަޔަކާމެދު ފަޚުރުވެރިވާ މީހާ، ﷲ ލޯބިނުވޮޑިގަންނަވައެވެ. އެހެނީ މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަކީ ﷲ ލޯބިވޮޑިގަންނަވާ ކަމެކެވެ.

ރަސޫލުﷲ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ގެ ބަސްފުޅުތަކުގައި ވެސް، މައިން ބަފައިންނަށް ހެޔޮހިތުމުގެ މުހިއްމުކަން ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެ ކަލޭގެފާނު ﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާ ޢަބްދުﷲ ބިން މަސްޢޫދުގެ އަރިހުން އަލްބުޚާރީއާއި މުސްލިމް ރިވާކުރައްވާ ޙަދީޘެއްގައިވެއެވެ. عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنهُ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: {الصَّلَاةُ لِوَقْتِهَا} قَالَ: قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: {بِرُّ الْوَالِدَيْنِ} قَالَ: قُلْتُ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: {الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللهِ} (رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ، وَمُسْلِمٌ) މާނައީ: {އެ ކަލޭގެފާނު ﷲ ރުހިވޮޑިގެންވާ ޢަބްދުﷲ ބިން މަސްޢޫދުގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ރަސޫލުﷲ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ގެ އަރިހުން މިކަލޭގެފާނު ސުވާލުކުރެއްވީމެވެ. ޢަމަލުތަކުގެތެރެއިން އެންމެ މަތިވެރި ޢަމަލަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. {ވަގުތުން ނަމާދު އެ ނަމާދެއްގެ ވަގުތުގައި ކުރުމެވެ.} (ޢަބްދުﷲ) ވިދާޅުވިއެވެ. މިމަންނާ ދެންނެވީމެވެ. ދެން ކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. {މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮހިތުމެވެ.} (ޢަބްދުﷲ) ވިދާޅުވިއެވެ. މިމަންނާ ދެންނެވީމެވެ. ދެން ކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. { ﷲ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމެވެ.}

އެންމެ އިސްކަންދޭންޖެހޭ ޢަމަލަކީ ކޮބައިތޯ ޢަބްދުﷲ ބިން މަސްޢޫދު ކުރެއްވި ސުވާލުކުރެއްވުމުން، ޖަވާބުގައި ރަސޫލުﷲ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ޙަދީޘްކުރެއްވީ ވަގުތުގައި ނަމާދުކުރުމާއި މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮހިތުމެވެ. ﷲ ގެ ޙަޟްރަތުގައި އެންމެ އިސްކަންދޭންޖެހޭ

ކަންތައްތައް ބަޔާންކޮށްދެއްވި ހިނދު، ފަރުޟު ނަމާދު އެ ނަމާދުގެ ވަގުތުގައި ކުރުމަކީ اللهُ ގެ ހަޟުރަތުގައި އެންމެ އިތުރު ކަންތައްކަމުގައި އެންގެވުމަށްފަހު، ދެން ބަޔާންކުރެއްވި ކަންކަމުގެތެރެއިން اللهُ ގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރުމަށްވުރެ ވެސް އިސް ކަމެއްގެގޮތުގައި މައިންބަފައިންނަށް ކަމޭހިތައި އެބައިމީހުންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތުމަށް އަންގަވާފައިވުމުން، ކަމުގެ ބޮޑުކަން ހިތަމެ ތަނަގަޅަކަން ވެސް ހާމަވެއެވެ.

اللهُ ތަޢާލާ އަޅުގަނޑުމެންނީ މައިންބަފައިންނަށް ހެޔޮކޮށް ހިތައި، އެބައިމީހުންގެ ޙައްޤު އަދާކުރާ ބަޔަކަށް ކުރައްވައިދެއްވާށިއެވެ.
އާމީން!!